SES GENEL MERKEZ YÖNETİCİLİĞİ YAPAN KADINLAR KONUŞUYOR

Yüksel TEKİN AVCI ile röportaj

Sendikada uzun yıllar yöneticilik yaptınız. Yönetici olduğunuz dönemde emekçilerin sendikal mücadelesinde öne çıkan gündemler, talepler nelerdi? Bugünden bakınca hangi koşullar, nasıl bir sendikal mücadele ve nasıl bir örgütlenme süreci vardı?

Sendikal mücadeleye 1992'lerden itibaren başladım.1992 de sağlık meslek lisesini bitirip 3 ay sonra göreve başladım. Göreve başladığım ilk günlerde iş yerindeki temsilcisi ile hemen irtibatlanıp üyeliğimi gerçekleştirdim. Sağlık meslek lisesi son sınıfta iken o zamanlar da bile hafta sonu izinlerimizde bir grup arkadaşla sendikaya gitmiştim. O dönemde sendikadaki arkadaşlarla bir irtibatımız vardı. Bu yüzdende göreve başlar başlamaz ilk işim sendikaya üye olmak olmuştu. Diyarbakır'da o dönemler Tüm Sağlık-Sen'de faaliyetlere katıldım.1997 Mart ayına dek yani Tokat'a sürgünüm çıkıncaya dek iki dönem şube yöneticiliği görevinde yer aldım. Tokat'ta 8 aylık bir dönemden sonra OHAL bölgesine tayin yapmak yasak olduğundan Gaziantep'e tayinimi yaptırdım. Gaziantep'te merkez bir sağlık ocağına tayinim oldu. Meyil müddetimi kullandıktan sonra göreve başlamak için Gaziantep'e geldiğimde ise merkeze bağlı bir beldenin bir köyüne sürgün edildiğimi örgendim. Köyde çalıştığım dönemlerde de Gaziantep SES'in yönetim kurulunda yer aldım. Sürgün gerekçeleri sendikal faaliyetlerimdi ve bu mücadeleyi engellemek amaçlıydı. Bundan dolayı da bende bu politikayı boşa çıkarmayı hedefledim ve sendikal çalışmalarımı sürgün yerlerinde daha da yoğunlaştırarak devam ettirdim. 2000'de ki SES genel kurulunda merkez yürütme kuruluna seçildim. MYK' ya girdiğim dönemde Gaziantep'in köyünde çalışıyordum. İzin ve rapor alabildiğim oranda Ankara'ya gelip çalışmalar yürütüyor diğer zamanlarda da köyde görevimi yapmaya çalışıyordum. Çok zor zamanlardı. İzin almam önünde sürekli idarece engeller çıkarılıyor. raporlar soruşturmaya tabii tutuluyordu. Tüm bu koşullarda yaklaşık bir yıl çalıştım. Daha sonra bir şekilde Ankara'ya tayinim oldu. Ankara'da Sami Ulus çocuk hastanesi acil serviste göreve başladım. Ankara'nın en yoğ un hastanelerinden birinde ve acilde vardiya sisteminde çalışarak geri kalan tüm zamanımı da sendikada geçirerek çalışmalarımı yürüttüm. 2001'de 4688 sayılı kamu çalışanları sendikaları kanunun çıkmasından sonra MYK üyeleri olarak işyerinden izinli sayıldık ve bundan sonraki dönemlerde MYK üyeleri olarak işyerlerimizden izinli sayıldığımızdan sendikal çalışmalara daha çok zaman ayırma şansımız oldu.

SES'in 3.dönem genel kurulunda MYK üyeliğine seçildiğim 2000'li yıllarda Türkiye'de DYP-MHP koalisyon hükümeti yer almaktaydı.

Sağlık bakanlığı MHP'nin elinde idi. O dönem Sağlık Bakanı Osman Durmuş idi. Hükümetin yükselen kamu emekçileri hareketini bastırmak ve kendi denetimine sokmak amacıyla bizzat kurulması ve örgütlenmesine en üst düzeyde destekledikleri Türkiye Kamu–Sen çalışmalarının hızlandığı bir dönemdi. Kamu emekçilerinin il dışı ve il içi sürgünlerinin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdi. Özellikle OHAL bölgesi sürgünleri hız kesmeden devam ediyordu. Yine üyelerimize dönük soruşturma, görevden uzaklaştırma ve mobing uygulamalarının oldukça yoğun yaşandığı bir dönemdi.

2000 yılı aynı zamanda 4688 sayılı sendikalar kanunun gündeme sokulduğu bir yıl olmuştur. 2001 yılı Temmuz ayında yasa yürürlüğe girdi. 2000 ve 2001 yılları KESK ve bileşenlerinin grevsiz toplusözleşmesiz bir yasaya karsı ciddi bir mücadele ve direnişinin olduğu yıllardı.

Bu dönem benim genel eğitim sekreterliği görevini yürüttüğüm yıllardı. Eğitim Sekreterliği yürüttüğüm dönemde en çok önemsediğim konu sendikal mücadelede iş yeri örgütlülüğü ve işyeri örgütlülüğünün temel ayağı olan işyeri temsilcileri olmuştur. Hazırladığım tüm eğitim çalışmalarında da iş yeri temsilciğinin önemini ortaya koymaya çalıştım. Sendikal mücadelenin temel ayağının merkez değil işyerleri olduğu ve mücadelede kazanmanın yolunun da ancak tabandan gelen gerçek bir örgütlülük ve demokratik bir işleyişle sağlanabileceğine inanıyor ve temsilcileri bu anlayış doğrultusunda harekete geçirmeye çalışıyorduk. Bu dönemde iş yeri temsilcilerinin yüzde doksanını merkezi planlama ile eğitim sürecinden geçildi.

46688 Sayılı yasanın emekçilere rağmen yürürlüğe girmesi ile beraber sendikal mücadele yeni bir evreye girmiş oldu. Grevsiz ve toplu sözleşmesiz bir yasa çıkarılarak kamu emekçilerinin fiili ve meşru mücadelesi dizginlenmek isteniliyordu. Özellikle yasa ile beraber iş kolumuzda siyasi iktidar güdümümde örgütlenmeye başlanan Türk Sağlık-Sen üzerinden üyelerimiz üzerinde ciddi anlamda baskıların artması söz konusu oldu. Üyelerimiz istifaya zorlanıyor, sürgün ediliyor, soruşturmalara tabii tutuluyor ve işyerlerinde her türlü mobbing uygulanıyordu. Tüm bu uygulamalara rağmen gücünü kendi öz gücünden alan sendikamız ciddi bir şekilde direnişini sürdürdü ve yasaya rağmen fiili ve meşru mücadelesini sürdürmeye devam etti.

Kamu emekçilerinin başlattığı sendikal mücadele emekçilerin hak ve özgürlük arayışında önemli bir umut yaratmıştı. Yıllarca işyerlerinde emekçilerin bildiği tek örgütlenme olmuştu. Fakat 4688 sayılı yasa sonrası ortaya çıkartılan devlet güdümlü sendikal anlayış iş yerlerinde çalışanları ayrıştırmaya çalışıyordu. Bu dönem artık bu türden sendikal anlayışla mücadelenin başladığı yıllar olmuştur.

2002'de yapılan 4. Olağan genel kurulda tekrar MYK üyeliğine seçildim ve 2005 5. genel kurula kadar genel örgütlenme sekreterliği görevini yürüttüm.

Bu dönem örgütlenme çalışmalarında bir taraftan yetki süreci olurken diğer taraftan ta örgütün işyeri ayağının güçlü tutulması ve

nitelikli bir büyümenin gerçekleşmesine dönük çalışmalar yürütüyorduk. Özellikle yasa ile sendikalar bir ücret sendikacılığına çekilmek isteniyordu. Bizlerde bu dönem yoğunluklu olarak işyeri temsilcileri ve yöneticilerine dönük yaptığımız çalışmalarla sendikal siyaset ilişkisi, demokrasi ve sendikalarda demokratik işleyiş konuları ile örgütün nitel dönüşümünü sağlayarak sendikal bürokrasi ve ücret sendikacılığına karsı geniş bir cephe yaratıyorduk. Sendikal mücadeledeki bu yaklaşım, tüm baskılara rağmen örgütün dimdik ayakta kalmasını sağlıyordu.

O dönemler koşulların zor olduğu dönemlerdi. MYK üyesi olarak işyerlerinde çalışıyorduk. Siyasi iktidarların sürekli hedefinde olduğumuzdan en kötü birimlerde çalıştırılıyorduk. Keyfi yer değişikliklerine tabii tutuluyorduk. İllere gitmemiz gerekiyordu. İşyerlerinden sendikal çalışmalar için izin almak zorlaştırılıyordu. Yıllık izin ve rapor alarak sendikal çalışmalara vakit ayırabiliyorduk. Sendikaların ekonomik olarak ta sıkıntısı vardı. Çoğu zaman otobüslerle günlerce yolculuk yaptığımız günler çok olmuştur. Bununla ilgili bir örnek vermek istiyorum. Ağrıda bir örgütlenme çalışması vardı. Ben görevli olarak gitmiştim. Ankara'dan otobüsle Ağrı'ya gittim. 1 gün kaldıktan sonrada Antalya'daki eğitim çalışmasına katılmam gerekiyordu. Ağrıdan Antalya'ya gittim. Antalya'ya vardığımda boynum iki gün boyunca tutulu kalmıştı ve ben o şekilde Antalya'daki çalışmayı yürütmek zorunda kalmıştım. Bunun gibi çok sayıda haftalar süren yolculuk hikayeleri yaşıyorduk.

Yönetici olduğunuz dönemler, kadın mücadelesinin hem sendikaların içerisinde hem de kadın emekçiler içerisinde çokça tartışıldığı dönemler. SES, kadın emekçilerin yoğun çalıştığı bir işkolunda örgütlü. Kadınların sendikalarda tartıştığı ve işyerlerinde öne çıkan gündemler ve talepleri nelerdi?

Aslında kadınların yaşadığı sorunlar tarih değişse de pek değişmiyor. Binlerce yıllık erkek egemen anlayış o kadar derinlere işlemiş ki yıllar geçse de sıkıntılar değişmiyor. MYK üyeliği yaptığım dönemlerde de işkolumuzda kadın çalışan sayısının en fazla olduğu işkoluyduk. Üye sayısında oranlamada kadın üye sayımız daha fazlaydı. Tüm bu realite karşında ise maalesef kadın aktivist sayısı bu orana tekabül etmiyordu.

Özellikle kadına yüklenen ve sadece annelik kimliği ile sınırlandırılmış bir kadın gerçekliği o günlerde de önemli bir sorundu. İşyeri çalışma koşullarının ağır yükü altında ezilen kadın; bu yük üzerine birde evde hizmetçi, çocuk bakımı gibi yüklerde eklenince kadının yaşamı gerçekten çekilmez olmaktadır. Bu koşulların yaşandığı o dönemdeki atmosferde kreş hakkı, doğum öncesi ve sonrası izinlerin artırılması talepli etkinlik ve eylemlerin yoğun yaşandığı bir dönem olmuştu. Kadınların kılık kıyafet yönetmeliğine bir başkaldırısı olan ve önemli bir sivil itaatsizlik eylemi o dönemler gerçekleşmişti. KESK'in aldığı kararla yasak olmasına rağmen kadınlar işyerlerine pantolon giyerek gitmiş ve kısa süre sonra bu eylem başarı ile sonuçlanarak pantolon giyerek işyerine gitme serbestliği sağlanmıştı.

Yine o dönemlerde yaygın bir uygulamada; Adalet Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında yapılan protokol ile işkolumuzda kadın emekçiler cezaevlerinde üst baş aramaları için görevlendirilmişti. Sendikamızın ortaya koyduğu eylemsellikler ve hukuki mücadele ile bu uygulamadan vazgeçilmişti.

Kadın emekçiler, örgütlenme açısından her dönem bir dizi engelle karşılaşmakla birlikte, her dönemin özelliğine göre engeller birbirinden farklılık gösterebiliyor. Yöneticilik yaptığınız dönemde, kadınların hem genel anlamda hem de sendikalar içerisinde karşılaştığı engeller nelerdi?

Kadın emekçilerin örgütlenme mücadelesine katılımda en büyük engel erkek egemen anlayışın hala çok etkili bir şekilde kendini var ettiğidir. Kadını o kadar büyük bir kafese almış ki kadın yaşamı neredeyse yaşamı boyunca bir çırpınış içerisinde yaşadığı söylenebilir. Kadına yüklenen toplumsal cinsiyetçi rol o kadar ağır bir yük ki kadının bu yükün altında ezilmemesi söz konusu değil. Yaşamı annelik ve işyeri arasında koşuşturma ile geçen kadının sendikaya, mücadeleye ayıracak maalesef zamanı kalmamaktadır.

İşkolumuzda hem çalışan olarak hem de üye olarak kadın sayısının fazla olmasına rağmen yönetimlerdeki kadın sayısının düşüklüğünün en önemli nedeni budur. O dönemler yönetimlerde yer alan kadınların büyük çoğunluğu bekar, çocuksuz ya da boşanmış kadınlardan oluşmaktaydı. Belki de bu gerçeklik üzerinde en fazla durulması gereken bir durumdur.

Yine bugün de aslında sıkça rastlanan kadının yeteneklerine güvenmeme ve kadına dönük bu tür ön yargılarda kadınların mücadele saflarının ön tarafında istenilen oranda yer almaması önünde önemli bir engeldir. Kadın siyaset yapamaz, zaman ayıramaz, zayıftır ve benzeri yaklaşımlar her zaman olduğu gibi o dönemlerde de yoğun mücadele etmek zorunda kaldığımız ve bizi engelleyen yaklaşımlar olmuştur.

Bir diğer önemli konu ise erkeğin yönetimleri kendisi için bir erk olarak görmesi ve bunu kadınla paylaşmak istememesidir. Erkek egemen anlayış açısından yönetimlerde yer almak oldukça önemlidir ve bunu paylaşmak istemez. Özellikle kadın sekreterliği ve kota konularında yaşanan tartışmalarda erkeklerin çok sıcak yaklaşmadığı ve engel çıkardığı dönemler oldukça sık rastlanırdı.

Bugün açısından kadınların örgütlenmede önlerine çıkan engelleri nasıl gözlemliyorsunuz, ne gibi değişiklikler görünüyor?

Özellikle şunu belirtmek istiyorum. Benim dönemimde başlayan kota ve pozitif ayrımcılık gibi konuların bu gün ete kemiğe bürünmüş vaziyette anlam kazanması kadınlar açısından tek başına devrim niteliğindedir. Her ne kadar sendikalarda omuz omuza mücadele verdiğimiz arkadaşımız toplumun en aydınlık yüzü olsa bile kadına yaklaşımda istenilen düzeyin henüz yakalanmadığı önemli bir gerçekliktir. Bundan dolayı da kadının önünün açılması ve kendi özgücü ile toplum sahnesine inmesi açısından tüzüğümüzde yer alan kota, kadın sekreterliği, kadın daireleri ve özgün kadın çalışmaları kadının mücadeledeki yerini alması açısından oldukça önemli gelişmelerdir. Bu gelişmeler hem siyasal anlamda hem de KESK'te kadınların önünü açmış ve kadınların mücadeleye katkılarını önemli oranda sağlamıştır. Bu aynı zaman da kadının, erkek egemen anlayışına karşı verdiği mücadelede kadın renginin yani barışın, hümanizmin ve üretkenliğin bu alanlarda daha da geliştiğini göstermiştir.

Biriktirdiğiniz deneyim ve gözlemlerle bugüne baktığınızda, kadın emekçilerin sendikalarda birleşmesinde hangi taleplerin ağırlık kazandığını, sendikaların kadınların mücadelesini ilerletmek için nasıl bir mücadeleyi öne çıkarmaları gerektiğini düşünüyorsunuz.

Kadın sorunu evrenseldir. Bu noktadan da baktığımızda aynı sorunları yaşayan kadınların sorunlarına çözüm bulmak için birlikte davranmaktan başka yolu yoktur. Bu birliktelik önemli bir örgütlülüktür Bu örgütlülük aynı zamanda

dayanışma ve birlikte ya kazanma ya da yok oluştur. Yani birliktelik dışında, toplumun en derinine kurumsallaşmış erkek egemen anlayışla mücadele etmek mümkün değildir.

Bu gün kadının kendine güvenin artığı ve toplumsal mücadelede itibarının artığını söylemek mümkündür. Bu oldukça önemli ve sevindirici bir gelişmedir. Burada dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunları şu şekilde özetlemek istiyorum.

Birincisi kadın pozitif ayrımcılık ve uygulamaları kendine rahatlık olarak gören yaklaşımlardan uzak durması önemlidir. Her zamankinden daha mücadeleci ve yetkin olmak zorundadır. Kadın sadece kadın sorunu ile ilgilenen ve kendine bunu yeterli gören yaklaşımlardan uzak tutmalıdır. Sadece kadın sekreterliği değil tüm görevlere talip olmalı ve toplumun her konusu ile ilgilenen ve yetkinleşen bir rolü ve misyonu olmalıdır.

Toplumsal cinsiyet konularında önemli oranda erkeğin dönüşümünü de hedefine koymalı ve dönüşümde kendini öncü görebilmelidir. Bu yüzden de sendikalarda da bu konularda yoğunluklu bu türden eğitim vb çalışmaları örgütleyebilmelidir. Eleştirilere daha açık olmak ve kolaycılığa kaçmamak elde edilen kazanımların kurumsallaşmasına önemli bir katkı sağlayacaktır. Yoksa, sadece yönetimlerde yer almak tek başına kadın sorununu çözmeyecektir.

Bir diğer hususta niteliksel dönüşüm oldukça önemlidir. Bunun en önemli ayağı ise eğitimlerdir. Eğitimler, farkındalıkları yakalamak açısından önemlidir. Kadının tarihsel süreçte yaşadıkları ve bugün yaşadıklarının nedenlerinin irdelendiği eğitimler ve benzeri çalışmalar önemlidir. Biz kadınlar yaşadığımız tarihsel trajediyi gün yüzüne çıkarmak ve üzerine gitmek gibi tarihsel bir misyonumuzun olduğunu görmek durumundayız. Erkek egemen anlayışın binlerce yıllık yıkıcı ve tahrip edici yaklaşımlarına karşı ancak kadın bilinci ve örgütlenmiş gücü ile kazanılabileceğini görmemiz gerekiyor